

Uudet lukutaidot ja mediakasvatus - Johdatusta lukutaitoon

26.9.2007

Leena Rantala

leena.marjut.rantala@uta.fi

Valistus ja kansansivistys

"Valistus on ihmisen pääsemistä ulos hänen itsensä aiheuttamasta alaikäisyyden tilasta. Alaikäisyys on kyvyttömyyttä käyttää omaa järkeään ilman toisen johdatusta. Itseaiheutettua tämä alaikäisyys on silloin, jos sen syynä ei ole järjen puute, vaan päättämisen ja rohkeuden puute käyttää järkeään ilman toisen johdatusta. Sapere aude! Valistuksen tunnuslause on siis: Käytä rohkeasti omaa järkeäsi."

Immanuel Kant (1724-1804)

Termi lukutaito

eng. *literacy* = read, write, count

literate = luku- ja kirjoitustaitoinen,
sivistynyt

Lukutaitotypologia I

Paulo Freire & Donaldo Macedo 1987

Literacy: Reading the word and the world

Lähestymistapa

1. Akateeminen
2. Utilitaarinen
3. Kognitiivinen
4. Romanttinen
5. Valtauttava

Lukutaidon luonne

- vieraannuttava
- funktionaalinen
- intellektuaalinen
- liberaali
- kriittinen

Lukutaitotypologia II

Brian V. Street 2004

Lukutaito on..

1. lukemaan oppimista
2. kognitiivisia kykyjä ja kompetensseja
3. sosiaalinen käytäntö
4. monimuotoisten tekstien kuluttamista ja tuottamista

Mitä lukutaito on?

HS 21.9./ Vantaan Havukosken koulun 7B

Opin lukemaan esikoulussa. Olin ainoa, joka ryhmästämme osasi.

Nykyään luen todella sujuvasti. Luen esimerkiksi nuortenlehtiä ja kauhu- ja jännityskirjoja. Luen myös kirjoja pikkuveljelleni, joka ei osaa vielä lukea. Nyky-maailmassa jokaisen lapsen pitäisi saada oppia lukemaan, jotta hän saisi hyvän työn ja tulevaisuuden.

Pinja

Paras lukemani kirja on Keväällä isä sai siivet. Siinä on koko ajan jotain jännittävää ja koko ajan tapahtuu jotain. Lukeminen on hauskaa, jos löytää hyvän kirjan. Olisi hyvä, jos kaikki maailman lapset pysyisivät maailman mukana, ja se edellyttää, että he osaisivat lukea.

Lauri

Mitä lukutaito on?

HS 21.9./ Vantaan Havukosken koulun 7B

Opin lukemaan vähän sen jälkeen kun täytin viisi vuotta. Pienempänä lukemisesta oli hyötyä, kun halusi tietää missä on tai mitä syö. Nykyään luen netissä, kaduilla, peleissä, koulussa, tv:stä. Luen päivittäin lehtiä (Hesaria), Aku Ankkaa, Erälehteä ja sarjakuvia yleisesti.

Joonas

En lue kauheasti kunnon kirjoja, mutta luen päivittäin tekstareita, mangaa, sarjakuvia. Miten muuten voisi olla koneella, jos ei osaisi lukea?

Iina

Lukutaitokäsitteitä

Medialukutaito

Tietokoneelukutaito

Informaatiolukutaito

Digitaalinen lukutaito

ym.

Lukutaidon tasoja

van Dijk 2005; Linnakylä 1990

Operationaalinen ”peruslukutaito”

Toimiva lukutaito

Valtuttava, strateginen lukutaito